

แนวทางการจัดทำคู่มือ

- ❖ กำหนดชื่อเรื่องของคู่มือ
- ❖ จัดทำโครงร่างแต่ละบท หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย
- ❖ รวบรวมข้อมูลสนับสนุน และเอกสารอ้างอิง
- ❖ เขียนเป็นตอน ๆ ตามความพร้อม
- ❖ เขียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

แนวทางการจัดทำคู่มือ

- ❖ มีจรรยาบรรณในการเขียน
- ❖ เรียบเรียงให้ครบทุกส่วน ทุกบท ทุกตอน
- ❖ ทดลองใช้คู่มือ ปรับแก้ ขอคำแนะนำจากผู้รู้
- ❖ ทบทวนทุกบท พิสูจน์อักษร ปรับปรุงให้สมบูรณ์
- ❖ จัดทำรูปเล่ม

ส่วนประกอบตอนต้น

- ❖ ปกนอก (Cover)
- ❖ หน้าปกใน (Title Page)
- ❖ คำนำ (Preface)
- ❖ สารบัญ (Contents)

คำนำ สารบัญ

คำนำ

คู่มือปฏิบัติงาน "การบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST" เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับบรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติงาน และนักศึกษาฝึกงานในการบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST ครอบคลุมตั้งแต่กิจกรรม/แผนปฏิบัติงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คู่มือการปฏิบัติงานเล่มนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศไว้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดได้ปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน

ในโอกาสนี้ผู้เขียนขอขอบคุณหัวหน้าฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ และช่วยตรวจทานแก้ไขต้นฉบับจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ถกลรัตน์ ทองได้หนู
2561

สารบัญ

คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญภาพ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ.....	4
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่ง.....	4
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ.....	4
โครงสร้างการบริหารจัดการ.....	7
บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข.....	13
หลักเกณฑ์การปฏิบัติงานความ.....	13
วิธีการปฏิบัติงาน.....	16
เงื่อนไขข้อสังเกต/ข้อควรระวัง/สิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงาน.....	17
แนวคิด/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน.....	20
กิจกรรม/แผนปฏิบัติงาน.....	20
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน.....	21
1. ขั้นตอนการบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ.....	21
2. การสร้างข้อมูล ITEM.....	58
3. การจัดทำ LABEL สำหรับบัตรสื่อต่าง ๆ.....	69
4. ขั้นตอนการเปลี่ยนสถานะทรัพยากรสารสนเทศ.....	78
การประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	82
จรรยาบรรณ/คุณธรรม/จริยธรรมในการปฏิบัติงาน.....	82
บทที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา.....	84
ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน.....	84
แนวทางแก้ไขและพัฒนา.....	84
ข้อเสนอแนะเพื่อลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน.....	85
บรรณานุกรม.....	86
ประวัติผู้เขียน.....	87

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 วัสดุพิมพ์ พิมพ์กิจ ผลิตภัณฑ์หลัก และ สรรพคุณหลักสำนักวิทยบริการ.....	9
ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์กรของสำนักวิทยบริการ.....	10
ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี.....	11
ภาพที่ 4 โครงสร้างการปฏิบัติงานของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี.....	12
ภาพที่ 5 แสดงขั้นตอนการบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ.....	21
ภาพที่ 6 ระบบ ALIST บนหน้าจอ Desktop.....	22
ภาพที่ 7 หน้าจอกรกรกรกร USERNAME, PASSWORD ผู้ใช้งาน.....	23
ภาพที่ 8 หน้าจอแสดงข้อความเตือนบันทึกข้อมูลไม่ถูกต้อง.....	24
ภาพที่ 9 หน้าจอ CATALOGUE MODULE.....	25
ภาพที่ 10 แสดงรายละเอียดหน้าจอการค้นหาคีย์.....	26
ภาพที่ 11 แสดงขั้นตอนการค้นหาคีย์.....	27
ภาพที่ 12 หน้าจอรายการทรัพยากรที่มีในฐานข้อมูล.....	28
ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างของ Bb. (NEW Bb.).....	29
ภาพที่ 14 แสดงข้อมูลบรรณานุกรมบางส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์.....	29
ภาพที่ 15 แสดงหน้าจอสืบค้นการสืบบรรณานุกรมใหม่.....	30
ภาพที่ 16 แสดงการบันทึกรายการบรรณานุกรมใหม่.....	31
ภาพที่ 17 การลงข้อมูล LEADER TAG (TAG 000).....	32
ภาพที่ 18 แสดงการลงรายการในรหัสข้อมูล 008 (TAG 008).....	34
ภาพที่ 19 แสดงการบันทึกเลขข้อมูล 020 (TAG 020).....	35
ภาพที่ 20 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 082 (TAG 082).....	36
ภาพที่ 21 แสดงการบันทึกเลขข้อมูล 090 (TAG 090).....	37
ภาพที่ 22 แสดงการบันทึกเลขข้อมูล 100 (TAG 100).....	38
ภาพที่ 23 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 245 (TAG 245).....	39
ภาพที่ 24 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 246 (TAG 246).....	40
ภาพที่ 25 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 250 (TAG 250).....	41
ภาพที่ 26 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 300 (TAG 300).....	42
ภาพที่ 27 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 490 (TAG 490).....	43
ภาพที่ 28 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 500 (TAG 500).....	43
ภาพที่ 29 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 502 (TAG 502).....	44
ภาพที่ 30 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 505 (TAG 505).....	46
ภาพที่ 31 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 600 (TAG 600).....	47
ภาพที่ 32 แสดงการลงรายการเลขข้อมูล 610 (TAG 610).....	48

ส่วนเนื้อหา

- ❖ บทที่ 1 บทนำ
- ❖ บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ❖ บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข
- ❖ บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน
- ❖ บทที่ 5 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและพัฒนาางาน

บทที่ 1 บทนำ

- ❖ ความเป็นมา/ความจำเป็น/ความสำคัญ
- ❖ วัตถุประสงค์
- ❖ ขอบเขต
- ❖ นิยามศัพท์เฉพาะ/คำจำกัดความ

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มาจากคำว่า The Integrated Library System หรือ The Automated Library System หรือ The Library Automation System หมายถึง ระบบการทำงานของห้องสมุดที่มีการนำเอาอุปกรณ์ประมวลผล ประกอบด้วยฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์มาใช้ เพื่อการจัดการงานของห้องสมุดในลักษณะการทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกัน เป็นระบบที่สามารถบูรณาการระบบงานของห้องสมุดทั้งหมดให้ทำงานร่วมกันได้ ซึ่งจะประกอบด้วยชุดโปรแกรมหลัก (Module) ในการทำงาน โดยแต่ละชุดได้มีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน และการกิจของงานต่าง ๆ ของห้องสมุด

ในปัจจุบันประมาณ 2538-2540 หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี ได้รับงบประมาณเป็นเงิน 17,000,000 บาท เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุดไปสู่ระบบห้องสมุดอัตโนมัติตามโครงการพัฒนาระบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) โดยหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี ได้จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูป INNOPAC ในการดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ตั้งแต่ปี 2539-2550 ในปี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ตั้งคณะทำงานพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติขึ้น เพื่อให้ดำเนินการจัดทำระบบห้องสมุดอัตโนมัติขึ้นมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระบบห้องสมุดเพื่อสถาบันอุดมศึกษาไทย ALIST (Automated Library System for Thai Higher Education Institutes) เป็นระบบอัตโนมัติมีต้นกำเนิดในประเทศไทย ซึ่งจัดทำขึ้นโดย นักคอมพิวเตอร์ ผู้มีประสบการณ์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตั้งแต่ปี 2543 เพื่อทดแทนระบบห้องสมุดอัตโนมัติจากต่างประเทศ โดยได้นำคุณลักษณะเด่นจากระบบห้องสมุด DYNIX และ INNOPAC มาเป็นแนวคิดในการจัดทำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

จากความสำเร็จในการพัฒนาระบบห้องสมุดขึ้นมาใช้เอง ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งได้ดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaLIS) เห็นความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบอัตโนมัติขึ้นมาใช้เองในประเทศ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับสถาบันอุดมศึกษาในการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่มีความสามารถสูง มีราคาถูกและภาระค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก

หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี ซึ่งเป็นห้องสมุดหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST มาใช้ในการดำเนินงานตั้งแต่ 2551 เป็นต้นมา ประกอบด้วย 6 Modules ได้แก่ 1. Acquisitions Module 2. Cataloging Module 3. Serials 4. Circulation

5. OPAC และ 6. System Administration ตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรและนักศึกษามีงานมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในฐานะผู้ปฏิบัติงานส่วน Cataloging Modules จึงได้จัดทำคู่มือการบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST ฉบับนี้เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งนักศึกษาลูกงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานบันทึกข้อมูลให้กับบรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด และนักศึกษาลูกงานสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สาขาการจัดการสารสนเทศ
2. เพื่อเป็นคู่มือในการบันทึกข้อมูลในรายการต่าง ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
3. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้

ขอบเขตและเนื้อหา

เป็นคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และนักศึกษาลูกงานในการบันทึกรายการทรัพยากรนิทรรศการระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST ครอบคลุมเขตข้อมูลต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตั้งแต่เขตข้อมูล 000 - 900 ตามรูปแบบการบันทึกข้อมูลที่เครื่องสามารถอ่านได้โดยใช้ US MARC (US Machine Readable Cataloging) และ AACR2 (Anglo-American Cataloging Rules) เป็นมาตรฐานสากลสำหรับลงรายการบรรณานุกรมทรัพยากรห้องสมุดทุกประเภท รวมทั้งปัญหา อุปกรณ์ และแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ/คำจำกัดความ

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST คือ ระบบการทำงานของห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานแผนการทำงานด้วยระบบมือ เพื่อให้การทำงานของชุดคำสั่งต่าง ๆ ในห้องสมุดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องครบวงจร และไม่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาโดยศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทรัพยากรสารสนเทศ คือ สารสนเทศที่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ และ/หรืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสือวารสาร E-book หรือ E-Journal

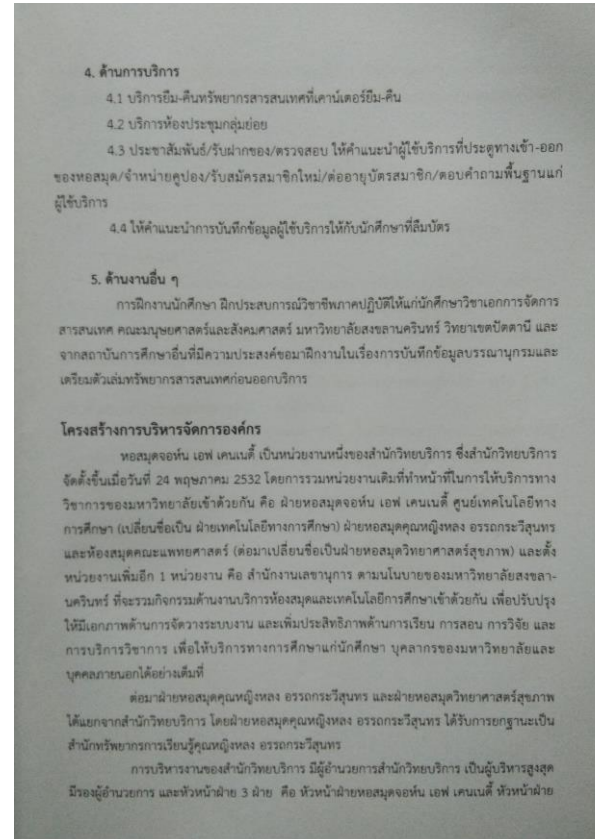
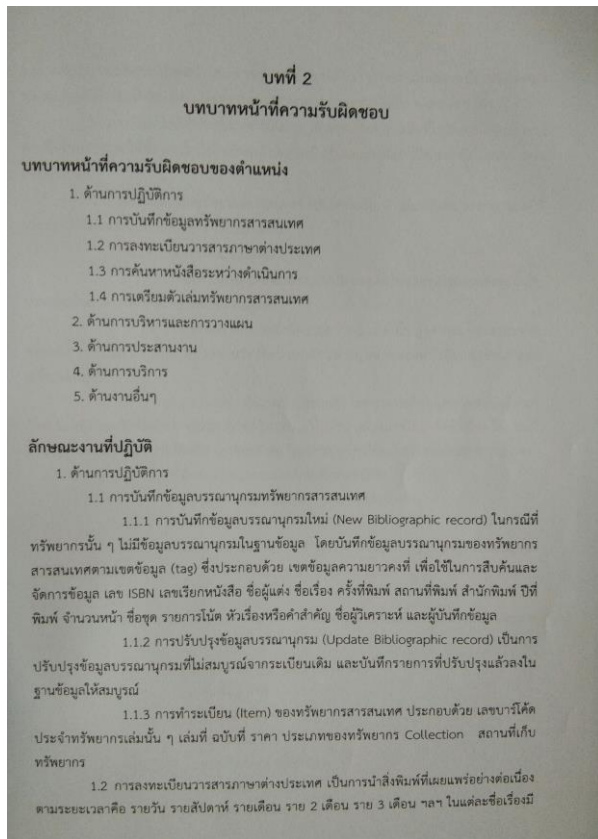
การบันทึกข้อมูล คือ การพิมพ์รายการบรรณานุกรมต่าง ๆ ของทรัพยากรสารสนเทศตาม Worksheet หรือสลิป ที่บรรณารักษ์หรือผู้ปฏิบัติงานต้องรายการของแต่ละชื่อเรื่อง

บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

- ❖ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่ง
- ❖ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ
- ❖ โครงสร้างองค์กร การบริหาร และการปฏิบัติงาน

บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

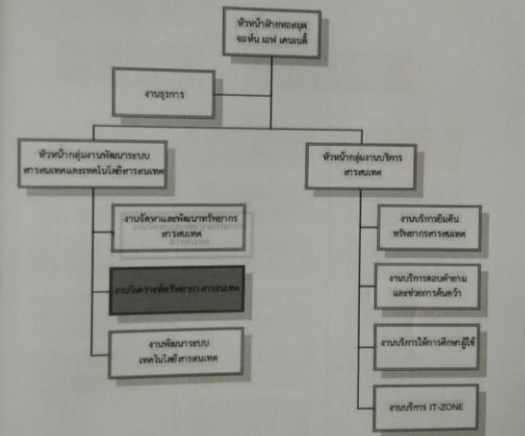
บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. โครงสร้างองค์กรของสำนักวิทยบริการ (Organization Chart)

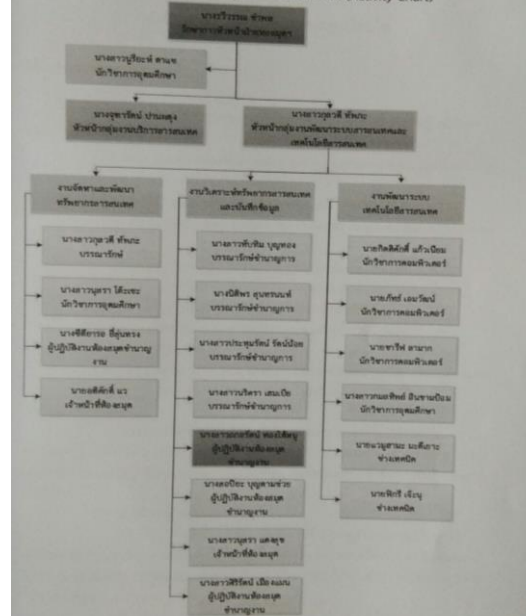
ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์กรของสำนักวิทยบริการ

2. โครงสร้างการบริหารของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี (Administration Chart)

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี

3. โครงสร้างการปฏิบัติงานของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี (Activity Chart)

ภาพที่ 4 โครงสร้างการปฏิบัติงานของฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี

บทที่ 3 หลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติงาน และเงื่อนไข

❖ หลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน มติ กำหนด
หลักเกณฑ์จากหน่วยงานภายในและภายนอกอย่างไร

❖ วิธีการปฏิบัติงาน

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน มติ กำหนด
วิธีการปฏิบัติอย่างไร

บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข

- ❖ เงื่อนไข/ข้อสังเกต/ข้อควรระวัง/สิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

สรุปประเด็นสาระสำคัญจากประสบการณ์

- ❖ แนวคิด/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รวบรวมแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้

บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข

บทที่ 3
หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข

หลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน

1. ความรู้และทักษะของผู้ปฏิบัติงาน
การปฏิบัติงานการบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมนั้น ผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้และทักษะ ดังนี้
  - 1.1 ความรู้และทักษะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การลงรายการบรรณานุกรมตามแบบโครงสร้างของ MARC (Machine Readable Cataloging)
  - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบันทึกข้อมูลแบบ USMARC
  - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการลงรายการ AACR2 (Anglo-American Cataloging Rules)
  - 1.4 ความรู้และทักษะในการใช้งานโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALJST
  - 1.5 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และแหล่งข้อมูลสำคัญ
2. โครงสร้างระเบียบการลงรายการให้เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้
โครงสร้างระเบียบการลงรายการให้เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้ มีดังนี้
  - 2.1 ชื่อเขตข้อมูล (tag)
ใช้หมายเลข 001 – 900 เป็นตัวกำหนดเขตข้อมูล (tag) ในการลงรายการแทนชื่อเขตข้อมูล เช่น ชื่อผู้แต่งใช้เขตข้อมูลหมายเลข 100 ชื่อเรื่องใช้เขตข้อมูล 245 เป็นต้น
เขตข้อมูลย่อย (Subfield)
ในแต่ละเขตข้อมูลจะมีการแบ่งข้อมูลเป็นส่วนย่อย ๆ โดยใช้อักษร a – z เป็นตัวกำหนดเนื้อหาของข้อมูล เช่น ในเขตข้อมูลชื่อเรื่อง (tag 245) เขตข้อมูลย่อย a ลงรายการชื่อเรื่องของสารสนทศ เขตข้อมูลย่อย b ลงรายการชื่อเรื่องย่อย เขตข้อมูลย่อย c ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ เป็นต้น
  - 2.2 ตัวบ่งชี้ (Indicator)
ตัวบ่งชี้มี 2 ตัว คือตัวบ่งชี้ที่ 1 และตัวบ่งชี้ที่ 2 จะอยู่ข้างหน้าข้อมูลในแต่ละเขตข้อมูล ไว้สำหรับการประมวลผล เช่น เขตข้อมูลชื่อเรื่อง tag 245 ตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 จะเป็นตัวที่แสดงให้ทราบว่า เมื่อสืบค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมให้ข้ามจำนวนอักขระที่กำหนดไว้ในตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 ตามจำนวนที่กำหนด

โครงสร้างเขตข้อมูลสำหรับหนังสือ

ตาราง 1 โครงสร้างเขตข้อมูลสำหรับหนังสือ

เขตข้อมูล TAG	รายละเอียดรายการและกลุ่มรายการในเขตข้อมูล	INDICATOR		SUBFIELD
		1st	2nd	
008	Fixed-Length Data Elements (NR) เขตข้อมูลนี้เป็นส่วนข้อมูลความยาวคงที่			
020	International Standard Serial Number (R) กลุ่มรายการเลขมาตรฐานต่าง ๆ เช่น ISBN, ISSN	blank	blank	a
090	Local Call Number (NR) เลขหมู่หนังสือ	blank	blank	a, b, d
100	Main Entry – Personal Name (NR) รายการหลักซึ่งประกอบด้วย ชื่อผู้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นชื่อบุคคล	0, 1, 3	blank	a, c, d, e, q
110	Main Entry – Corporate Name (NR) รายการหลักชื่อนิติบุคคล	0-2	blank	a, b, c, d, n, t
111	Main Entry – Meeting Name (NR) รายการหลักชื่อการประชุม	0-2	blank	a, n, d, c
245	Title and Statement Responsibility (NR) รายการชื่อเรื่อง และการแจ้งความรับผิดชอบ	0, 1	0, 1-9	a, b, c, h
246	Varying Form of Title (R) ชื่อเรื่องที่แตกต่าง, ชื่อเขียนเคียง	1-3	0, 1, 4, 8	a, b
250	Edition Statement รายการครั้งที่พิมพ์	blank	blank	a
260	Publication, Distribution, etc., imprint รายการเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น สถานที่พิมพ์, สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์	blank	blank	a, b, c
300	Physical Description (R) รายการเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ลักษณะรูปร่าง เช่น จำนวนหน้า, ภาพประกอบ, ตาราง, แผนที่, แผนภูมิ และวัสดุประกอบอื่น ๆ	blank	blank	a, b, e
490	Series Statement รายการชื่อชุด	0, 1	blank	a, v
500	General Note (R) รายการหมายเหตุทั่วไป	blank	blank	a
502	Dissertation Note หมายเหตุเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์	blank	blank	a

บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข

วิธีการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศมีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. รับตัวเล่มหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์
บรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานรับหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากบรรณารักษ์มาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล จำนวนเล่ม จำนวนฉบับ (Copy) เพื่อเตรียมบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมลงในฐานข้อมูลของห้องสมุด
2. บันทึกข้อมูลบรรณานุกรม
นำข้อมูลบรรณานุกรมของหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตาม Worksheet ที่บรรณารักษ์ได้ลงรายการไว้ บันทึกลงในฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST
3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
เมื่อบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลตาม Worksheet และตัวเล่ม ก่อนทำการ Save ข้อมูล เพื่อป้องกันการผิดพลาดของข้อมูล และเพื่อความสมบูรณ์ของฐานข้อมูล
4. สร้างและปรับปรุง Item Records
นำหนังสือ โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านการบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมมาทำการสร้างและปรับปรุงรายละเอียดของตัวเล่ม โดยการลงทะเบียนตัวเล่มของหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงในฐานข้อมูลแต่ละเล่ม มีเลขทะเบียนฉบับ (Item) และบาร์โค้ด (Barcode) เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและยืม-คืน หนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นั้น ๆ ได้
5. พิมพ์ และติด Label
นำข้อมูลบรรณานุกรมที่ผ่านการบันทึกข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาสร้างเพิ่มข้อมูล Barcode เพื่อพิมพ์ Label แล้วนำไปติดที่สันหนังสือ โสตทัศนวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นั้น ๆ ซึ่งข้อมูลประจำ Barcode จะเป็นข้อมูล Item หรือหนังสือ 1 เล่ม และ Barcode แต่ละเล่มจะไม่ซ้ำกัน
6. ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของ Label ก่อนจะทำการติดสัน

10. นำหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่งงานบริการ เพื่อนำออกบริการแก่ผู้ใช้บริการ

เงื่อนไข ข้อสังเกต ข้อควรระวัง และสิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

1. การบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูล ALIST ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การลงรายการแบบ AACR2 และมาตรฐานการลงรายการให้เครื่องสามารถอ่านได้ตามรูปแบบการลงรายการ USMARC (สุริยา นาทองสุโขใสและคณะ, 2543) เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการลงรายการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. การบันทึกข้อมูลบรรณานุกรมในเขตข้อมูล 008 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรอบคอบในการลงรายการ ในตำแหน่งที่ 35-37 ภาษาจะต้องตรงกับเนื้อหาในตัวทรัพยากรนั้น ๆ เพราะข้อมูลจะไปสัมพันธ์กับข้อมูล Label และมีผลต่อการสืบค้นฐานข้อมูลบรรณานุกรมของห้องสมุด การลงรายการเลขมาตรฐานของทรัพยากร (ISBN สำหรับหนังสือ) (ISSN สำหรับวารสาร) โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บางรายการจะมีเลข ISBN ทั้งแบบเต็ม 10 หลัก ซึ่งบางเล่มมีตัวอักษรภาษาอังกฤษ (X = เลขสิบ) ร่วมด้วยให้เปลี่ยนอักษรพิมพ์เล็กเป็นตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ และปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นเลข 13 หลัก ถ้ามีทั้ง 2 แบบ ให้ลงรายการที่เป็นเลข 13 หลัก
3. ตรวจสอบ Indicator แต่ละเขตข้อมูล (tag) ให้ถูกต้องครบถ้วน โดยเฉพาะเขตข้อมูล 245
4. การติด Label ต้องติดให้ตรงกับตัวหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นั้น ๆ
5. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลบรรณานุกรมให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันห้องสมุดส่วนใหญ่ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการดำเนินงานของห้องสมุด ทำให้ผู้ใช้บริการห้องสมุดต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

สุริยา นาทองสุโขใส (2543 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุดนั้น ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจะต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ใช้นี้แล้ว ยังต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหลาย ๆ อย่าง หนึ่งในจำนวนนั้น คือ การลงรายการบรรณานุกรมเพื่อสร้างเครื่องมือสืบค้น หลังจากทำการวิเคราะห์ กำหนดหัวเรื่องสำหรับสืบค้น และกำหนดเลขเรียกหนังสือเพื่อการจัดเรียงหนังสือบนชั้นแล้ว ซึ่งก่อนนำคอมพิวเตอร์มาใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นคือ บัตรรายการ แต่เมื่อนำคอมพิวเตอร์มาใช้แล้ว กระบวนการสร้างเครื่องมือสืบค้นได้เปลี่ยนไป มีการลงรายการในเครื่องคอมพิวเตอร์ และให้ผู้ใช้สืบค้นจากเครื่องคอมพิวเตอร์โดยตรง ไม่ได้มีการใช้บัตรรายการอีกต่อไป ถึงแม้จะไม่ทำบัตรรายการแต่งานวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่และทำรายการสืบค้นก็ยังเป็นงานที่สำคัญในห้องสมุด เพราะห้องสมุดยังต้องทำการรายการให้ผู้ใช้สืบค้น แต่เป็นการทำรายการเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์หรือที่เรียกว่า งานสร้างฐานข้อมูล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพราะเป็นฐานข้อมูลหลักที่นำไปใช้ในการดำเนินงานอื่น ๆ เช่น งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า งานบริการสืบค้นสารนิเทศ งานยืม - คืน งานจัดหา เป็นต้น

การบันทึกข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ เป็นงานที่สำคัญและเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุด ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ และมีมาตรฐานการลงรายการ ที่เป็นมาตรฐานสากล

รัตนาน นาทอง (2540 : 5-7) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการลงรายการไว้ว่า การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสารสนเทศที่เผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีหลักเกณฑ์ที่ห้องสมุดและสถาบันสารสนเทศต่าง ๆ สามารถพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อาจใช้หลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์หนึ่งเท่านั้น หรืออาจประยุกต์หลักเกณฑ์ต่าง ๆ มาใช้ร่วมกัน

รูปแบบการลงรายการที่ใช้กันทั่วไป

- 1) การลงรายการตามกฎของอังกฤษ-อเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงแก้ไข 2002 หรือ AACR 2 R 02 (Anglo - American Cataloging Rules 2 Revision 2002)

รัตนาน นาทอง ได้กล่าวไว้ว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้การลงรายการตามแบบ AACR 2 โดยปรับเปลี่ยนการลงรายการตามกฎที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง การลงรายการที่ใช้

บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน

- ❖ แผนกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน
- ❖ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart)
- ❖ วิธีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ❖ จรรยาบรรณ/คุณธรรม/จริยธรรมในการปฏิบัติงาน/
สมรรถนะ (Competency)

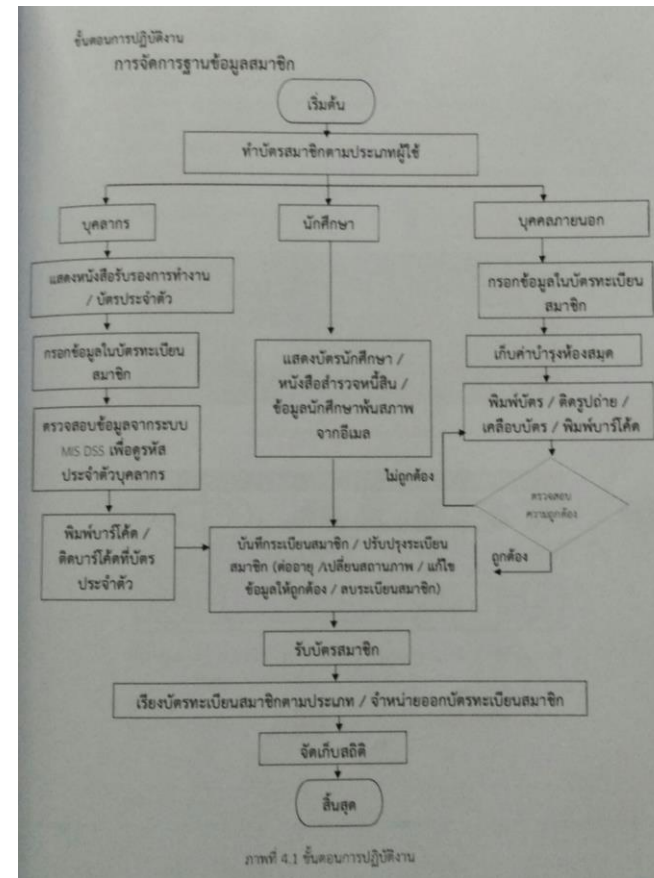

บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน

บทที่ 4
เทคนิคในการปฏิบัติงานการจัดการฐานข้อมูลสมาชิก

กิจกรรม/แผนปฏิบัติงาน
การจัดการฐานข้อมูลสมาชิก มีกิจกรรม/แผนปฏิบัติงานดังนี้

การจัดการฐานข้อมูลสมาชิก	ระยะเวลา	เป้าหมาย
1. สละเบียบสมาชิก กรณีลาออก / พ้นสภาพ / โอนย้าย	1 นาที/รายการ	1. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
2. บันทึกทะเบียนสมาชิกใหม่	3 นาที/รายการ	2. สละเบียบสมาชิก/ ปรับปรุง /
3. ต่ออายุบัตรสมาชิก	1 นาที/รายการ	3. ตรวจสอบระเบียบอย่างน้อย 100 รายการ
4. การแก้ไขรหัสสมาชิกใหม่	2 นาที/รายการ	4. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
5. การลบข้อมูลสมาชิก	1 นาที/รายการ	5. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
6. การกู้คืนข้อมูลสมาชิก	3 นาที/รายการ	6. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
7. การแทนที่รหัสบัตรสมาชิก	2 นาที/รายการ	7. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
8. ตรวจสอบสมาชิกจากฐานข้อมูล/ระบบ MIS-DSS	2 นาที/รายการ	8. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
9. ตรวจสอบความถูกต้องของบัตร	1 นาที/รายการ	9. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
10. เรียงบัตรสมาชิก	1 นาที/รายการ	10. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98
11. นับสถิติการทำบัตรสมาชิกใหม่/ (ต่ออายุ/บัตรชำรุด/บัตรหาย)	15 นาที/รายการ	11. ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 98

บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน

36

วิธีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

วิธีการเข้าสู่ระบบการทำงานจัดการฐานข้อมูลสมาชิก

ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าสู่ระบบการจัดการฐานข้อมูลสมาชิกได้โดยการบันทึกข้อมูลในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ALIST ดำเนินการดังนี้

1. เปิดโปรแกรมเพื่อเข้าใช้งาน
2. การเข้าใช้งานระบบ เพื่อความปลอดภัยในการใช้งานระบบจำเป็นต้องมีการ Login เข้าสู่ระบบ ให้เจ้าหน้าที่ป้อน User name , Password เพื่อเข้าใช้งาน
3. คลิกปุ่ม เพื่อเข้าใช้งานในระบบ

ภาพที่ 4.2 หน้าจอโปรแกรมเพื่อเข้าใช้งาน

ภาพที่ 4.3 หน้าจอให้เจ้าหน้าที่ป้อน User name, Password เพื่อเข้าใช้งานในระบบ

4. เลือกเมนู Circulation desk
5. หรือคลิก Patron Information ากหน้าจอการจัดการข้อมูลสมาชิก ดังภาพที่ 4.5

58

จรรยาบรรณ/คุณธรรม/จริยธรรมในการปฏิบัติงาน

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสที่ 1 เมษายน 2554 ความว่า “งานราชการนั้น เป็นงานส่วนรวม มีผลเกี่ยวเนื่องถึงประชาชนของบ้านเมือง และประชาชนทุกคน ผู้ปฏิบัติบริหารงานราชการ จึงต้องคำนึงถึงความดีของงานเป็นสิ่งสำคัญ อย่านึกถึงบำเหน็จรางวัลหรือประโยชน์เฉพาะตนให้มากนัก มิฉะนั้นงานในหน้าที่จะบกพร่อง เกิดเป็นผลเสียแก่คน แก่งงานส่วนรวมของชาติได้ ขอให้ถือว่า การทำงานในหน้าที่ได้สำเร็จสมบูรณ์ เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อันประเสริฐสุด เพราะจะทำให้ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคง”

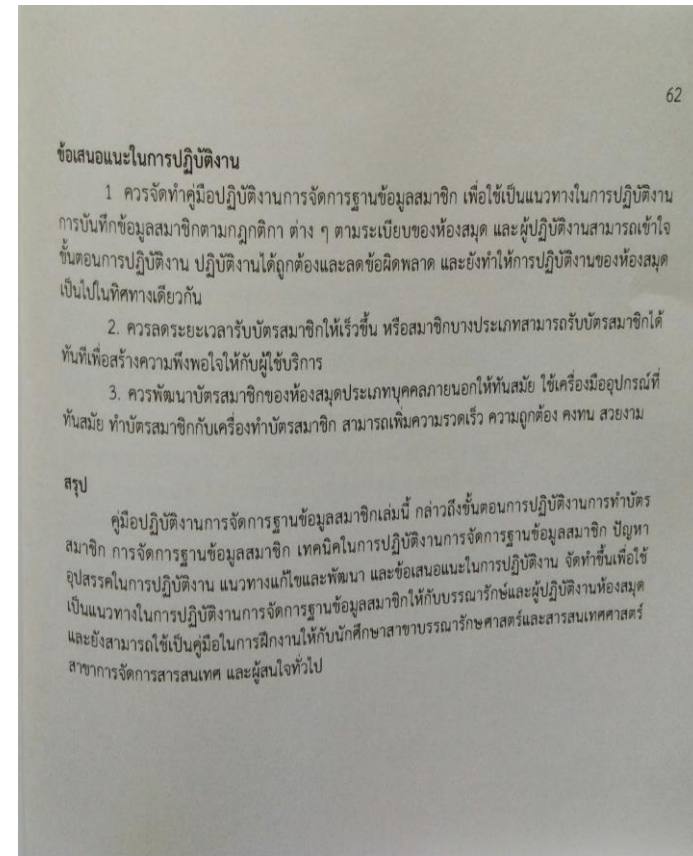
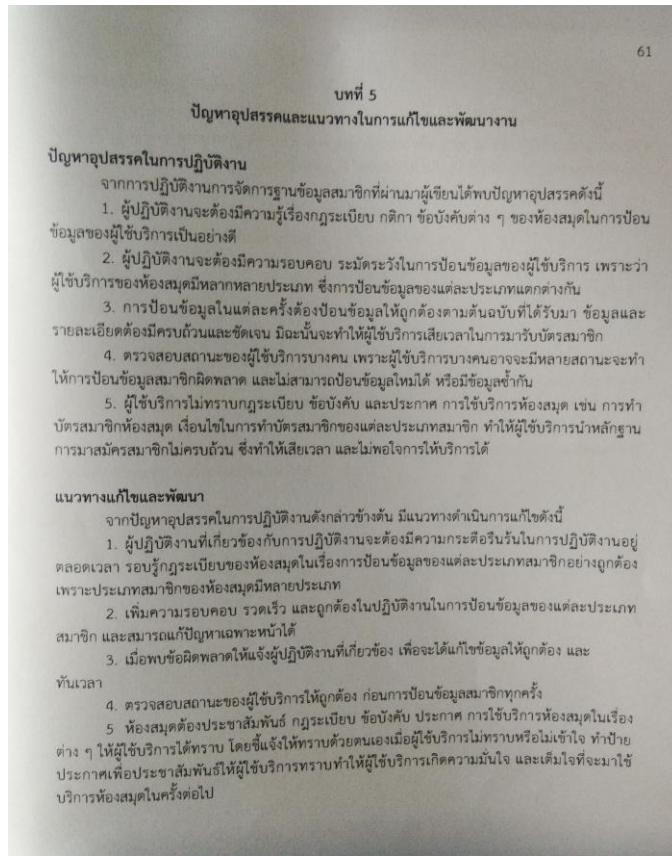
ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานยึดมั่นและยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ และไม่เลือกปฏิบัติอย่างเป็นธรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และไม่ใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรมต่อนักศึกษา ดังนั้นสภามหาวิทยาลัยได้วางข้อบังคับที่เรียกว่า “ข้อบังคับสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยจรรยาบรรณของบุคลากรมหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2551 (ฉบับแก้ไข ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555” เพื่อให้บุคลากรมหาวิทยาลัยต้องรักษาและปฏิบัติตามตามจรรยาบรรณที่กำหนดไว้ตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัด การประพฤติผิดจรรยาบรรณข้อใดเป็นความผิดวินัยหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งมี 4 หมวด ประกอบด้วย จรรยาบรรณของตนเอง จรรยาบรรณต่อการปฏิบัติงานและต่อหน่วยงาน จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ และสังคม (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551 : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2555)

1. จรรยาบรรณของตนเอง
  - 1.1 บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงประพฤติปฏิบัติตามแนวพระราโชวาทของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรคฤบาลเดชมหาราช บรมราชชนก ที่ขอให้ถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
  - 1.2 บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงใช้ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่ได้รับราชการโดยไม่มีเงินเดือนหรือได้รับเงินเดือนจากราชการนั้นด้วย การใช้ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ซื่อสัตย์และแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่งโดยการกระทำการแก่ไขผลการเรียนหรือผลการสอบของนักศึกษาหรือคนมีหน้าที่ออกข้อสอบแล้วเปิดเฉลยข้อสอบเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
  - 1.3 บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นบุคลากรมหาวิทยาลัย
  - 1.4 บุคลากรมหาวิทยาลัยพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

บทที่ 5 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและพัฒนางาน

- ❖ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน
- ❖ แนวทางแก้ไขและพัฒนางาน
- ❖ ข้อเสนอแนะ

บทที่ 5 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขและพัฒนางาน

ส่วนประกอบตอนท้าย

- ❖ เอกสารอ้างอิง
- ❖ ภาคผนวก
- ❖ ประวัติผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ประวัติผู้เขียน

